

ئارمانجا بنگهھین يا هەموو ھونەران ئاڭاكرنە

رەشيد حەسو

ئارمانجا بنگهھین يا هەموو ھونەرين شىوهكارى ئاڭاكرنە و پىيويستە كەسىن بىناساز،
پەيكەرتاش و وينەكىش ژبۇ كارى پىشەيى فەگەرن، ژىھەركوچ جوداھى يا بنگهھين
دناقېبەرا ھونەرمەندى و كەسىن خوددى پىشە دا نىنە.

تىزانىن شەرى جىھانى يىن يەكم باندورەكە مەزن
لسەر ھونەرا ھەقچەرخ ھەبۇو، ئەقى يەكى ڙى دودلى
لبا (داداڭىان) پەيداكر و پالدان ژبۇ نوکرنا دېستانان
(تعبیرى) لەھەمبەر راۋەستان. ئالىن تعبيرى ڙى رەشىنى
و نەخودىش يىتن دەروننى يىتن ھونەرمەندىن جوان دوى
دەمەدا ب خودرا ئانىن. ھەممەرنى د تابلويىن (تعبیر)
ى پەيدابو دگەل جوداھىا دنفبەرا دېستانان فەنسى و
دېستانان ئەلمانى دا. (الباو) لبازىرى (قايىر) دېستانان
(والتر جربىوال ئەلمانىدا كۆپ كەسان وەكە ئەندازىيار

دېستانان ئەلمانى باوهاوز (BAU HAUS) مىناكى
قى يەكى يە، بىناسازى ئەلمان (والتر جربىوس) لسالا
(1919) ز، ئەق دېستانان ئاڭاكر، ئارماناج ڙ ئاڭاكرنا قى
دېستانان ئەوبۇ كى ژبۇ گۈرەدانان ھونەرى بىبىن،
وەكە ليكولىن دگەل ئالىن پراكىتكى پلانكى، ھەروەها
ژبۇ دېتنا يەكتىيەكى دناقېبەرا ھونەرى بىناسازى و
ھونەرين دن وەكە وينەكىشى و پەيكەرتاشى.
غالىرى پورتريتى خۇزايى يە كورتە دېروكەك، وەكە

پیویست بو شاگرده شیانین خوه بین حسی و روحی رزگار بکهت هه رووهها پیویسته لیکولینان لسهر رهنگان بشیوه کی منطقی ئەنجام بدهت و دەمە کی هەر روزى بقاسى دەمئىرە کی ژبو (۱۰) روزان چاقدیرى يا گیا يە کی بکەت کا بچ ئاوابى گەشە دەكەت و دگەل دەمى وى گیاى وينه بکەت، پیویسته روزانه بشیوه کی لیکولین خېچکىشان ب ئالاقىن جودا جودا لسهر راوەستىت، پاشان ل داوىيىن بىتە سەر وى دەمما وى دەستىشان كىرى ژبو ئامادە كرنا وينهى د بىرا خوه يان (ذاكرا) خوه دا. دسەر وى يە كى را كو لسالا (۱۹۳۳) بىغەرمانا (ادولف هتلر) (باو ھاوس) هات گرتەن بىسەدەمما هىزرا وى پەيوەندى ب فەلسە فىن (چىنى، هندى و رۇزھەلاتى) قەھە يە.

لئ ديسان باوهاوس کاري خوه بپاريزيت و بهردهوام بو نه بتهنې دواري پېك ٿانيني دا لئ د باوهاوس دا هه موو پيوستين باهاوس ٿالين ٿافرادرندين دن بخوه ڦه گرتن، هه رووهها ماركته کا مهزن بنافي بیناسازی، وينه و پېکه رتاشي و ئه توشتين هالي پيوستي پئ هه ڻي هات ٿاڻکرن و لقين وي ل هه موو بازيرين ئه لمانيا و ئه وروپا هاتن بهلاف کرن. تئ زانين دستانا باوهاوس باندوره که مهزن لسر ٿئي يه کئي ڙي کرن.

(یوهانس ئاتین) ئەزمونا خوھ د دېستانا ھونھەری دا
ل دېستانا (جنیف) لىسەر قى بىنگەھى پېك ئانى. یوهانس
ئاتین دەرچۈۋىن ئەکادەميا (جنیف) ھ سالا (1910) ز لىسەر
قى دېستانى دېيىت دەرچۈۋىن قى دېستانى نەكارىن
ۋ زارقەكىنا مامۇستايىن خوھ شىۋىيەت چاخىن ناقىن
دەركەقىن، لى سەركەفتىنما د چارچوقەيى زارقەكىنا

والتر جريجوس

یان نافاکرنا مالی ددیت کوهاووس واتهه یا پیشه ددت.
ئەف دبستانه نه لسەر تىگە وەزرا پەیوەندىدار
ب دبستانىن دن یان ئەكادمېيىن وى دەمى قەھەيە، لى
داخويانى و بانگا وان ژبو نافكارنه کا ھەموو ئاليانە
بۈوكۈپىناسازى، پەيكەرتاشى و شىۋەكاران بەھەقرا كوم
دەكتە.

وی دهمنی دگونته هونه رمه ندین مه زن مینا (فینگر، شلمرو کاندنسیکی) باوهاؤس تی زانین ڦپه ره وشا سیاسی یا ڏزوار و باندورا حکومه تا وی دهمنی یا فاشست لسا (۱۹۲۴) ز هاووس ڦه گوهاست بو به رلینی پاشان لسا (۱۹۳۲) ز ڦه گوهاسته بازیزی ٿله لمانی (دیساو) هه رو ها لسا (۱۹۳۳) ب فهرمانا (ادولف هتلر) بتهمامي هات گرتن. (مامه له کرنا ادولف هتلر دگه ل باوهاؤس ربیازا پرسگر کیئن گشتی ددیت.

بىردوزىن وى د وانه گوتىنى دا دكىر، ۋى خانمى د بىن قەداندا داوبىيا حەفتىن دا ل (سمرتك) ب ميرى خوھ (والتر كريبوس) ئاقاکەرى دېستانا (الباو هاووس) دا ناسكىن، دىسەر وى يەكى را كو (كريبوس) د وىنەيىن (ئايتن) و بىن شاگىرىدىن وى نە دىگەھەشت، لى دېسان داخواز ڙى كر كو، ل (فایمار) ئامادە بېيت، لى پىشى دەمەكى (يوهانس ئاتين) ئەق خواستەكا وى پىكتانى و هاتە (فایمار)، لى چاخى هاتى ب دېتنا وان ژۇورىن بنىخىن وانه گوتىنى و كارى مەندەھوش بول، هەرودەن نېتىسىك ب پېتىنسى (كريبوس) كەته بەر چافىن وى و تىدا وەها نېتىسى بول: (ئارمانچ ڙەمۇو ھونەرىن شىۋەكارى ئاقاکىرنە وپېتىستە بىناساز، پەيکەرتاش و وىنەكىش ڙى بول ۋى پىشەي فەگەرن، ڙېھر كوچ جوداھىيا بىنگەھىن دنابىھەرا ھونەرمەند و مروقى خوھدى پىشە نىنە)، (ھونەرمەند بىتەن ئارمانجەكا تىڭرايى پىشە يى، و زانينا بىنگەھىن پىشەي و گرۇڭى پېتىان فەرماندانا چافكائىتىن بەرھەمەكى ئافرىتەرن.

ماموستايىن دا.

لسالا(1913)ز (يوهانس اتىن) هات ئەكاديمىا شتوتگارتا ئەلمانى ڙېبو پېشىش كرنا سەمينارەكى ب ئامادەبۇنا (ادولوف ھولزل) كو ئەو لسەر شىۋەيىن پېك ئائىنى و بىنەمايتىن رەنگان رادۇھەستا و د وارى خوھدا ماموستايەك ھىۋابۇ ئەنجامى ۋى سەرەدانى ھانس پر ڙ ماموستا و ئەكاديمىي رازى بول، ھەر ب ھەمان رېك ھانسى دەرفەت دىت كو ئەۋۇزى لوپىرى بېبىتە ماموستا لوى ئەكاديمىي. ڙېبو ئاقاكرى دېستانەكا ھونەرى و پېشىدارنى رېكىن فيرپۇنى (ھانس)ل سالا(1916)ز چوو (قىن) و لوپىرى بابهەتتىن تايىبەت و تەمرىن نېشانى شاگىردىن دادا ن لسەر (الارسخاء) و بلند كرنا پلەيىن گوھ دانى و لسەر راوهەستانى، ئەزىزەن وى لسەر ئافراندانا وى ياخۇزىلى خوھيا بول، كو ئەۋىيەكە ڙى گرنگىتىن پەرسىگىكىن پەروردە ھونەرى و روشنېرىا ھونەرى.

پىشى شەرى جىهانىي يەكى د بۇھارا سالا(1919)دا، خانما (ئالما ماھلر كريبوس) پر حەز ھونەر و شىۋەيىن